

16 Egy szemtanu levele a Lánchíd leszakadásáról 1848-ban

Ma, július 18-án van kerek száz esztendeje annak, hogy mikor a budapesti Lánchíd építése során a késő délutáni órákban a két város egybesereglett lakosságának izgalmas figyelése közben a két folyami pillér között a déli oldalon az alsó s egyben legutoljára maradt láncszakaszt a helyére emelték volna. A vonóláncnak egyik karikaszeme az utolsó pillanatban váratlanul kettépattant s a mintegy 3000 mázsányi súly, összetörve és zúzva maga alatt mindent ami csak útjába akadt, az irdatlan magasságból a folyó hullámaiba zuhant s ott elmerült.

A szerencsétlenségnek nem egy halálos áldozata s még több sebesültje akadt s nem kis zavar állott be magukban a hidépítési munkálatokban is.

A híd tervező mérnöke, Clark W. Tierney néhány nappal az eset után érkezett meg éppen szokásos évi ellenőrzésére Londonból Pestre s szinte pillanatnyi habozás nélkül állott neki a munkálatok helyszíni vezetőjével, Clark Ádámmal a lánc kiemelésének. A láncot alig hat nap alatt felszínre hozták, a zuhanás közben megsérült egyes lánclemezeket néhány hét leforgása alatt újakkal kicserélték, vagy másként rendbehozták s a két szívos és rendíthetetlen embernek szinte a csodával határos vállveteli erőfeszítése eredményeképpen a 33-ik napon, azaz augusztus 26-án Széchenynek s a vállalat vezetőinek, de az egész országnak is nagy megkönnyebbülésére, a tizenkettedik láncszakaszt most már minden baj nélkül felvonták és összekapcsolták a többi láncokkal.

A múltnak ide vonatkozó dokumentumai között mostanáig tulajdonképpen csak egyetlen szemtanu levelét ismertük és pedig magáét István nádorét, aki a lánc felhúzását a várkertből nézte végig s a bekövetkezett szerencsétlenségről másnap hosszú levélben számolt be egyik bécsi rokonának.

Tudományos kutatásaim során most egy másik szemtanu levele is előkerült és pedig Bárány Nándor pesti kereskedőé. Az esetről Bárány 1860 november 24-én Széchenyi Bélához Cenkre írott soraiban részletesen emlékezik meg és a sokáig emlékezetes esetnek több, eddig csak homályosan, sőt tévesen ismert részletéről lebbenti fel a fátyolt. A levélnek legérdekesebb részletei így hangzanak:

„1847 július 15-kén (Bárány itt elvéti az időpontot!) a Pesti lánchíd, Buda-Pesti vizioszlopok közti legutolsó középlánczrésze fölhúzása alkalmával történt ünnepélyességhez, mint akkori Pesti kereskedő magam is meghívatra jelen vol-

tam. Ekkor az Isteni gondviselés alkalmat nyújtott nekem arra, hogy én az Önök drága életét megmenthessem! Látván ugyanis azon alkalommal, hogy felejthetetlen boldogult édes atyjuk a főhúzó láncz alá állott, mintegy előérzettől ösztönözötve kértem őt elfoglalt állása elhagyására, mely tanácsomat az üdvözült részben el is fogadta, bár magas hivatásánál fogva mégis kéntelenített a helyszínén tovább is késni, mit a következmény sajnosan megmutatva, némely sérülések mellett drága élete megmenekült a borzasztó szerencsétlenségtől. Mindezek előtt azonban előérzetem folytán majd a Partra kivánczozván, — mintha valaki fülembe sugta volna: te, itt maradni nem tanácsos! — csakugyan szót fogadtam érzetemnek, a két vizioszlop közt lévő ideiglenes hidon maradásom egy perczig sem vala s meg is indultam. Menetemben legelőször is tekintetes Taschner urat (Széchenyi jobb keze és bizalmasa) találtam jönni Neje és a két gyermekével, kiket azonnal figyelmeztettem a szerencsétlenség megtörténhetéséről s megkértem, hogy legalább nejét és családját a hidon tartózkodni ne engedje, hanem ha már itt akarnak maradni, állítsa biztos helyre, azaz a Budai vizioszlop körül lévő épített állásra. Ezt Taschner ur csakugyan meg is cselekedte, de maga szegény, szinte hivatásánál fogva, mint a lánchíd társaságnak lévő titkársa, ismételve is a lehető veszedelem helyén kéntelenített tartózkodni. Így véle — de csak magával — a szerencsétlenség annyiban megtörtént, hogy a bal keze (itt is téved Bárány, mert Taschnernek a jobb keze ficamodott ki) a szörnyű Catastroph alkalmával el is törtetett. Istennek hála, hogy életébe nem került!

Tovább menvén a partra sietve, még a hidon Önnel és testvérével, Kiss nevelőjük által kísérve, volt szerencsém találkozni. Midőn tudomásomra jutott, hogy a láncz felhúzásánál szinte jelen akarnak lenni, a lehető veszélre figyelmeztettem és kértem nevezetesen Kiss urat mint jó ismerősömet, ne mennének a felhúzó láncz alá, de sőt még a hidon se tartózkodjanak. Tanácsomat midőn Kiss ur elfogadni vonakodott (Önök még akkor gyermekek valának, nem tudom a történet jelenetre emlékeznek-e?), azt mondtam, hogy az üdvözült édes atyjuk akarhatja, minek folytán Önök Kiss ur kíséretében, vélem és egy Weber nevezetű zongoramesterrel együtt, egy hajóban a Pesti partra szállottunk. Ott megérkezve, alig mulhatott el csak öt perc is, láttuk a lánchnak (a fölhúzó láncz elszakadván) lezuhanása által okozott rettenetes szerencsétlenséget. szét zútván iszonyu sulya által az egész ideiglenes hidat és a nép tömegéből talán száz meg száz ember is a dunában talált volna halálát, ha a két testvérváros duna partján lévő lát-kiváncsi ezer meg ezer nép mindannyi kezekkel rögtön segítségére nem sietett volna!

Emlékezzenek vissza Önök (habár még akkor gyermekek valának, de hiszem, hogy Szülők és tisztelt Nevelőjük éveken át azóta a szörnyű eseményt többször megemlegették?), hogy mily bámulva, följedve ugyan, de biztosított állásban néztük a Pest-duna-Parti, félben készen állott hidfőről a borzasztó szerencsétlen történetnek szomorú következményeit!!“

A levél további soraiból még megtudjuk, hogy az ötgyermekes Bárány ritka derék ember lehetett. Széchenyi ugyanis néhány nappal az eset után nagyon melegen megköszönte neki, hogy ennyire törődött velük s nem átalotta kijelenteni, hogy a maga és fiai életét egyedül neki köszönheti. Hálából felszólította, hogy kérjen tőle bármit, ő azt, ha arra csak egy mód van, teljesíteni fogja. A nagylelkű ajánlatot Bárány nagy meghatottsággal fogadta, igen szépen meg is köszönte, de az alkalommal nem élt.

Szinte hihetetlen, hogy akár száz évvel ezelőtt, ilyen emberek is voltak a világon!

Darvas István